

apropa cultura

Dossier pedagògic

Teatre

Autors: Glòria Balañà i Carles Batlle

Aquesta documentació ha estat elaborada després de
la sessió de formació Educa amb l'Art del 15 de desembre de 2012

SESSIÓ 2 | TEATRE

Glòria Balañà i Carles Batlle

**Teatre Nacional
de Catalunya**

**apropa
cultura**

El teatre com a eina d'enriquiment personal

Glòria Balaña
Carles Batlle

APROPA CULTURA
TNC 15 desembre 2012

Introducció

- La sessió girarà al voltant de cinc qüestions bàsiques, amb exemples, exercicis i aplicacions pràctiques:
  1. Podem usar les històries per entendre qui som, què fem i la nostra visió del món? Podem usar les històries per fer entendre que la realitat és més complexa del que sembla? Podem qüestionar prejudicis tot construint històries?
  2. Com fer volar la imaginació amb els instruments del teatre?
  3. Podem *jugar* a fer teatre i aprendre alguna cosa de nosaltres mateixos?
  4. De què ens pot servir l'experiència de treball col·lectiu en el teatre?
  5. Serveix, al capdavant, el teatre com a eina d'enriquiment i/o superació personal? Com?

Introducció

- L'art del teatre és un instrument ideal per activar la nostra **imaginació**, per ajudar-nos a **inventar històries** i aconseguir, amb aquestes històries, endreçar i **comprendre** una mica millor el món que ens envolta.

- El teatre ens ajuda a **créixer**, a desinhibir-nos, a **compartir** i a **confiar** en l'altre.
- El teatre *“és un joc”*. Jugar amb el teatre permet accedir a infinitat d'instruments de coneixement i enriquiment personal.

El teatre ens permet:

1. Connectar amb les emocions.
2. Reconèixer i acceptar la diferència.
3. Situar i valorar millor el nostre context.
4. Trencar barreres.
5. Obrir la mirada i esdevenir més tolerants.
6. Gaudir del treball en equip i de la complicitat amb altres persones.

Construint històries

- **Podem usar les històries per entendre qui som, què fem i la nostra visió del món?**

“Una història ben explicada ens ofereix allò que no podem obtenir a la vida: una experiència emocional amb significat. A la vida, les experiències adquireixen significat *quan reflexionem*, amb el pas del temps. En l’art, tenen significat ara, en el mateix instant en què es produeixen.”
(Robert Mckee)

Podem usar les històries per fer entendre que la realitat és més complexa del que sembla? Podem qüestionar prejudicis tot construint històries?

Com fer volar la imaginació amb els instruments del teatre?

Les 5 claus de la història (tot fugint del “tema”)

- Equilibri
- Accident (conflicte)
- Personatge i acció
- Peripècies i clímax
- Desenllaç

Podem inventar una història a partir d'una imatge?

1-Triar una imatge.

2-Sensorialitzar una imatge.

3-Convertir la imatge en història.

Podem inventar una història amb una cançó o un article de diari? ([Veure exemples](#))

Treballant la imaginació des de l'escena

- Els actors han de treballar amb la imaginació per a crear els seus personatges. A través de la imaginació, els actors treballen l'emoció i l'expressió d'aquesta emoció.

- *“No importa on comences. Qualsevol cosa pot ser un punt de partida en el teatre - un gest, una idea, una cançó, una línia de diàleg. Què és el que passa és el segon pas – com trobar la força oposada, el conflicte, la tensió. Si algú està assegut en una cadira, a escena, l’acció, l’obra, pot tractar sobre com treure aquest algú de la cadira.*

- *Quina força, quin engany, quines súpliques, quines seduccions, quins suborns són suficientment forts, poderosos per treure'l de la cadira?*

Una vegada està establerta la força d'oposició, el teatre comença. El públic vol saber què passarà i perquè. La pregunta "què passarà?" els tindrà enganxats mentre la performance es duu a terme. La qüestió "Per què ha passat això?" els tindrà ocupats per temps després de la funció."

Stephen Jeffreys, dramaturg

Com treballar procediments d'improvisació senzills?

1-Esquema improvisació simple:

-Dues persones surten a escena. Totes dues agafen un paper d'una bossa. Al paper hi ha indicacions de “personatge/personalitat, qui sóc..”.

-Agafen un paper d'una altra bossa. Indicacions d'“objectiu, què vull...”

-Un únic paper d'una altra bossa. Indicació compartida d' “espai, on sóc...”

Tots dos han d'actuar per aconseguir el seu objectiu sense arribar a verbalitzar-lo mai.

2-Improvisació a partir d'un text

a) Escena buida (Sanchis, fotocòpies).

(Llegir-la amb atenció i triar dues o tres persones que expliquin com ho imaginem. Valorar les diferències.)

b) Qualsevol escena és una escena buida (Llegir fragment text “Lectura y puesta en escena” de Sanchis Sinisterra)

3-Exercicis pràctics per despertar la imaginació

- **Exercici 1 (5 persones)**

Presentació fictícia dels participants (*jo em dic ..., sóc de ..., faig de... vinc per ...*)

- **Exercici 2 (els mateixos 5)**

De cara a públic, expliquen una història comuna que representi que han compartit. Comencen en ordre, presenten el "fet". Després han d'anar intervenint, intentant captar l'atenció més que els altres amb la història, els gestos, la manera d'explicar, el moviment, el cos...

(No s'hi val: enfadar-se o parlar entre ells; parlar 2 alhora)

- **Exercici 3 (un altre grup de 5)**

Dir una paraula inventada i seguidament explicar el seu significat.

- **Exercici 4 (el mateix grup):**

Donar-los un objecte i ells han de creure's que són els inventors d'aquell objecte i han d'explicar per a què serveix (ex: una sabata, una motxilla, etc...). O imaginar un país només amb aquest objecte (ex: unes xancletes) i pensar diferents maneres (amb text, dansa, poesia, música...) per vendre aquest objecte com el millor.

El teatre com a joc

- Podem entendre i usar el teatre com a joc?
- Podem *jugar* a fer teatre i aprendre alguna cosa de nosaltres mateixos?

"Una obra de teatre és joc. Interpretar requereix molt esforç, però quan ho considerem com un joc, deixa de ser feina"

Peter Brook, director d'escena

- Actuar en anglès és "to play", jugar.
- En certa manera, el teatre ens fa connectar amb allò que tenim de nens. Els nens juguen, creen móns, inventen històries i personatges.

*“L’infant no juga per aprendre però
aprèn perquè juga”*

“En el joc hi ha alguna cosa de joia, de lleugeresa. Juguem perquè ens ho passem bé. Juguem perquè ens divertim, perquè ens fa ser millors en les nostres habilitats, i també ens dóna plaer i benestar. I això ho compartim amb algú altre, no juguem sols sinó amb els altres.”

Shantala Shivalingappa,
ballarina.

- **Exercici 1 (grup de 10):**

Moure tot el cos, començant pel dit petit de la mà i anar incorporant poc a poc totes les parts del cos (fer rodar el cap, les espatlles, moure els malucs, fer rodar els genolls, els turmells...). I acabem ballant, movent tot el cos. Objectiu: identificar cada part del cos per separat per després saber-les fer anar en conjunt. Despertar el cos, prendre consciència, activar. Ballar lliurement, moure's per l'espai, amb alegria.

- **Exercici 2 (el mateix grup):**

En cercle, una pilota, ens la passem. Diem el nostre nom primer, quan llencem. Després diem el nom de qui li passem. Després, associació de paraules: llencem la pilota a algú i diem la primera paraula que em ve al cap; aquest la passa a algú i diu el primer que li ve al cap.

(Després podem complicar-ho, fer-los fer una volta quan agafen la pilota, picar de palmes, etc). Treballem diferents nivells: coordinació, escolta, la precisió, la imaginació...

- **Exercici 3 (grup de 5):**

Caminen per l'espai, es tracta de seguir el que fa el de davant fins que el 1r fa un salt i un gir i canviï, el 2n passa a ser primer, després el 3r... (primer en silenci, després afegim so al moviment, després amb música). Anem ampliant el moviment. Cadascú eixampla el que fa el de davant.

El teatre, un treball en equip

A) L'actor a escena treballa amb l'altre:

L'escena es construeix entre tots dos.

És important confiar en l'altre.

“Actuar” és reaccionar amb l'altre. Per tant, és un acte de generositat.

- **Exercici 1 per parelles (grup de 10)**

“El mirall”. Mirar-se, escoltar-se, apropiar-se del que fa l’altre, anar conjuntament.

- **Exercici 2 (grup 20):**

Treball d'escolta i concentració de grup. En un cercle, hem de dir tots els números de l'1 al 20. Si es diuen 2 alhora o algú s'equivoca, es torna al principi un altre cop.

B) Som un equip de persones:

En una obra de teatre, intervenen moltes persones, no només les que veiem a l'escenari (actors) sinó persones que fan una feina tècnica i/o creativa que són darrera (tècnics, regidors, etc).

En teatre, es distingeix entre equip artístic i equip tècnic. L'artístic és el que fa tota la part artística, creativa, de les idees i de l'estètica; el tècnic, és l'equip humà que permet que aquestes idees de l'equip artístic es puguin fer.

A més dels actors, els diferents elements amb què podem jugar per fer teatre i que intervenen en l'acció /escena són:

- escenografia
- objectes
- llums
- so/música
- vestuari/maquillatge/perruqueria
- moviment/coreografia

Exemple:

- Passar fragment primera escena d'una obra, la llegim i després en veiem un fragment del vídeo (ex: *Casa de nines*)
- Veure com són usats els diferents llenguatges escènics per crear l'atmosfera, el to, l'estètica, el temps, l'espai concret de l'acció, etc.

El teatre com a eina d'enriquiment personal

- Serveix, al capdavant, el teatre com a eina d'enriquiment i/o superació personal? Com?

“A la vida, tots ens mirem amb una distància molt gran. Al teatre, intentem reduir aquesta distància i tocar-nos. És molt simple”.

Peter Sellars, director d'escena.

Dos casos exemplars:

Aniello Arena

- Homicida de la màfia pres des de fa 20 anys
- Actor que fa teatre a la presó

- “El teatro no es solo lo que se ve ahí arriba, delante del público. Es, sobre todo, una búsqueda de ti mismo. Al leer el texto te enfrentas a él, te abre la mente, te empuja a crecer, te cambia. Ya no soy el que era hace 20 años. Si tuviera que volver ahora a Nápoles me sentiría como un pez fuera del agua. Siguen sucediendo las mismas cosas que entonces. El teatro me ha ido llevando, *piano piano*, hasta la persona que soy hoy”.

Cartell de la pel·lícula "Reality" de Matteo Garrone

Aniello Arena a “Pinocchio” amb la companyia La Fortezza,
A la presó de Volterra.

- “No soy yo el que entra en la celda. No el Aniello que está hablando. Es el otro, el que tiene todavía pendiente una condena. Yo ya no me siento un presidiario. Sé que debo entrar y entro, pero ya no es una cuestión de libertad. Yo ya me siento libre”.
- “El futuro... Es el teatro *a vita* (per a tota la vida). Que el teatro sea mi cadena perpetua.”

[\(Vegeu l'entrevista sencera\)](#)

Las Poderosas Teatro

Grup de teatre de Guatemala que neix el 2008, compostat de dones “teatreras” i sobrevivents de la violència de gènere.

- Asumirnos como mujeres creadoras que podemos inventar, escribir, dirigir, jugar, ser escenógrafas, vestuaristas y actrices, partiendo de nuestras experiencias de vida, de eso que queremos cambiar ahora mismo en nuestra sociedad.
- Partiendo de lo que deseamos, soñamos, de eso que nos da rabia o alegría, y de esas preguntas incómodas que todavía no sabemos responder o ese grito que necesitamos sacar de una vez de nosotras.
- Mirarnos a los ojos con el público y entre nosotras, y darnos ese tiempo para reír, emocionarnos, pensarnos, sin dejar de jugar.

Transformarme en una luchadora para callar la voz que me persigue diciéndome lo que tengo que hacer, ser.

No hablar de lo que pasó, pero sí de lo que viví.

Recordar mis viejas charlas con mi perro Firulais, cuando estaba encerrada en mi casa y tocar el piano.

- *Las Poderosas* (Guatemala, 2010) és un treball de creació col·lectiva. I el més important és que no han pretès fer un judici moral contra els homes. Elles assumeixen també la seva part de culpa i situen l'home com a víctima també d'una societat que és la que transmet i imposa uns valors equivocats, injustos, des de l'educació i la cultura, una societat que s'aferra a mantenir unes desigualtats ancestrals.
- Las Poderosas aposten per un teatre que busca la reflexió, la transformació real de les persones, sense renunciar a la tendresa, a l'amor, a l'emoció. Un teatre que *“no olvida el dolor, pero que es capaz de sonreir y de provocar el aplauso del público por la vida”*.

[\(Vegeu el web de las Poderosas Teatro \)](#)

MOLTES GRÀCIES!